

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

**ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΕΜΕ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ–ΜΑΡΤΙΟΥ 2016**

***Αποτελεσματική Διδασκαλία και
Διαφοροποίηση στο Μάθημα της Ιστορίας***

Αποτελεσματική διδασκαλία στην Ιστορία

Γενικός σκοπός του μαθήματος είναι:

«η καλλιέργεια ιστορικής σκέψης και η διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης».

Η ιστορική σκέψη αποτελεί μέρος της κριτικής σκέψης.

Αποτελεσματική διδασκαλία στην Ιστορία

Βασικές αρχές Αναλυτικού Προγράμματος (I):

- Διασύνδεση του μαθήματος με τους Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας των Αναλυτικών Προγραμμάτων.
- Διδασκαλία των μαθητών και όχι του διδακτικού εγχειριδίου.
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων, ικανοτήτων που σχετίζονται με την ιστορική γνώση σε συνδυασμό με την κριτική και δημιουργική σκέψη ([βλ. διαφάνεια 6](#)).
- Καλλιέργεια αξιών, στάσεων, συμπεριφορών, ώστε οι μαθητές να καταστούν υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες (καλλιέργεια αμοιβαίας εμπιστοσύνης, σεβασμού, συνεργασίας, θεμελιωδών αξιών όπως της δημοκρατίας, της ελευθερίας κ.ά.).

Αποτελεσματική διδασκαλία στην Ιστορία

Βασικές αρχές Αναλυτικού Προγράμματος (II):

- Διαφοροποιημένη διδασκαλία σε τάξεις μεικτής ετοιμότητας: οι μαθητές με διαφορετικές ανάγκες και ετοιμότητα πρέπει να παίρνουν την εκπαίδευση που χρειάζονται, μέσα από διαδικασίες και μεθοδολογία διαφοροποίησης.
- Αξιολόγηση (σύνδεση με Δείκτες Επιτυχίας):
 - ❖ Διαγνωστική (διάγνωση ελλείψεων σε σχέση με τις προαπαιτούμενες/πυρηνικές γνώσεις και δεξιότητες),
 - ❖ Διαμορφωτική/Συνεχής (συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος σε σχέση με τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα),
 - ❖ Τελική (πιστοποίηση του βαθμού επίτευξης των αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων).

Αποτελεσματική διδασκαλία στην Ιστορία

Διδακτική Μεθοδολογία – Εφαρμογή βασικών ιστοριογραφικών, επιστημολογικών και παιδαγωγικών αρχών:

- Η λειτουργική εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία της διδασκαλίας
- Η «υπέρβαση της ύλης των διδακτικών εγχειριδίων»
- Η ευρεία χρήση ιστορικών πηγών, πρωτογενών/δευτερογενών, γραπτών και παραστατικών
- Η διερευνητική μέθοδος
- Η ενεργητική, ερευνητική, ανακαλυπτική μάθηση
- Η διαθεματικότητα, η διεπιστημονικότητα, η πολυπρισματικότητα
- Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας (ΤΠΕ) στη διδακτική πράξη
- Οι βιωματικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης
- Η εκπόνηση διαβαθμισμένων δραστηριοτήτων / δημιουργικών εργασιών και συνθετικών εργασιών (projects)
- Οι εκπαιδευτικές επισκέψεις σε ιστορικούς/αρχαιολογικούς και μουσειακούς χώρους κ.λπ.

Αποτελεσματική διδασκαλία στην Ιστορία

Καλλιέργεια ιστορικών δεξιοτήτων:

- Κριτική και δημιουργική σκέψη, σχολιασμός, ανάλυση, εμβάθυνση, ερμηνεία, σύνθεση, σύγκριση, αξιολόγηση, εξαγωγή συμπερασμάτων, λύση προβλήματος, επικαιροποίηση, ενσυναίσθηση κ.λπ.
- Αναζήτηση και χρήση ποικίλων ιστορικών πηγών, διάκρισή τους, σχολιασμός, αξιολόγησή τους
- Δεξιότητες έρευνας
- Καλλιέργεια παραγωγής γραπτού ιστορικού λόγου και προφορικής ιστορικής αφήγησης, με τη χρήση της ειδικής ορολογίας της ιστορική επιστήμης
- Αξιοποίηση, κατασκευή, «ανάγνωση» ιστορικών χαρτών
- Αξιοποίηση της τεχνολογίας (ΤΠΕ)
- Εκπόνηση δραστηριοτήτων / συνθετικών εργασιών (projects)

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

Αρχή διαφοροποιημένης διδασκαλίας

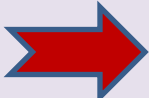
*...οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να προσαρμόζουν την διδασκαλία τους στις διαφορετικότητες των μαθητών. Αντί να εφαρμόζουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα με τον ίδιο τρόπο για όλους τους μαθητές, **οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να τροποποιούν την διδασκαλία τους ώστε να ανταποκρίνεται στα διαφορετικά επίπεδα ετοιμότητας των μαθητών, στους διαφορετικούς τρόπους που μαθαίνουν και στα διαφορετικά ενδιαφέροντα.***

Carol Ann Tomlinson

(Αμερικανίδα εκπαιδύτρια και συγγραφέας,
ειδική στη διαφοροποίηση στον τομέα της εκπαίδευσης)

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

Τι πρέπει να έχει υπόψη του ο εκπαιδευτικός όταν σχεδιάζει ένα διαφοροποιημένο μάθημα Ιστορίας:

1. Να εντοπίσει τους **Δείκτες Επιτυχίας** (μαθησιακούς στόχους) που πρέπει να επιτευχθούν από **ΟΛΟΥΣ** τους μαθητές.
2. Να αποφασίσει **ΠΩΣ** θα το διαφοροποιήσει.
 - Σύνδεση με τους **Δείκτες Επάρκειας**
 - **Διαφοροποίηση**
 - Επεξεργασία: στρατηγικές και μέθοδοι

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

ΠΩΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

- Χρήση ειδικών αιθουσών Ιστορίας
- Αξιοποίηση εποπτικών μέσων / νέων τεχνολογιών
- Διαβαθμισμένες δραστηριότητες
- Διαβαθμισμένα εξεταστικά δοκίμια
- Διαθεματικές προσεγγίσεις
- Οργάνωση τάξης: μετωπική, συνεταιριστική/συνεργατική
- Επισκέψεις σε ιστορικούς/αρχαιολογικούς και μουσειακούς χώρους

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

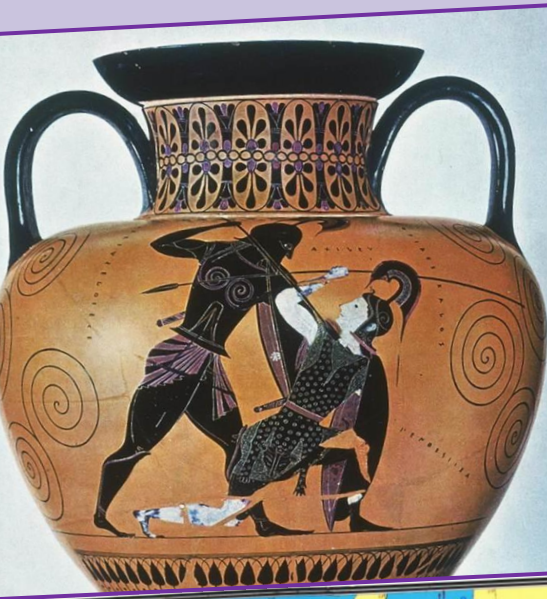
ΠΩΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ: Κριτική μελέτη ποικίλων ιστορικών πηγών (I)

- Η μελέτη των ιστορικών πηγών προσφέρει ποικίλες δυνατότητες για διαφοροποιημένη διδασκαλία. Σε μια τάξη μεικτής ετοιμότητας, κρίνεται σκόπιμη η **χρησιμοποίηση ιστορικών πηγών ποικίλων ειδών** (γραπτών και παραστατικών):

- ❖ **γραπτές πηγές**, αλλά και
- ❖ **οπτικές πηγές** (χάρτες, ζωγραφικά έργα, φωτογραφίες, γελοιογραφίες, αφίσες, κόμικς, στατιστικοί πίνακες, διαγράμματα, γραφήματα, κινηματογράφος, τηλεόραση,
- ❖ **ακουστικές – ηχητικές πηγές**,
- ❖ **απτικές πηγές – κατάλοιπα του υλικού πολιτισμού.**

(Σημείωση: Για θέματα που άπτονται της σύγχρονης πραγματικότητας, δεν πρέπει να λησμονούνται και **φωτογραφικά ή ηχητικά τεκμήρια.**)

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

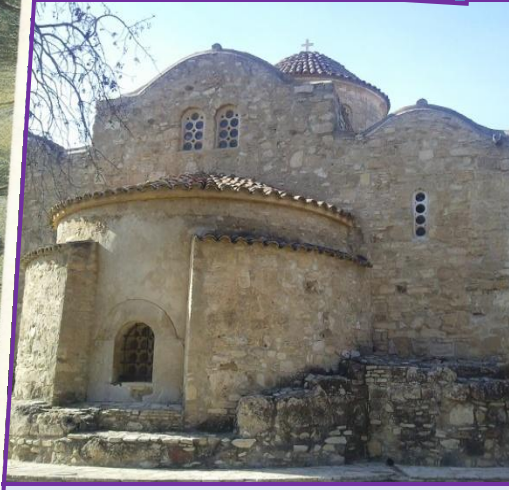
1. Διακρίση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη, 1789

1. Οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι κι έχουν τα ίδια δικαιώματα.
2. Σκοπός κάθε πολιτικής οργάνωσης είναι να διαφυλάσσει τα φυσικά και अपαραράγπα δικαιώματα του ανθρώπου. Τα δικαιώματα αυτά είναι η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια και η αντίσταση στην καταπίεση.
3. Το έθνος είναι αποκλειστική πηγή κάθε εξουσίας. Κανένα συλλογικό σώμα, κανένα άτομο δεν μπορεί να ασκεί εξουσία που δεν απορρέει από το έθνος.
6. Νόμος είναι η έκφραση της γενικής βούλησης. [...] Αφού όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στον νόμο, μπορούν όλοι να καταλαμβάνουν δημόσια αξιώματα και θέσεις, ανάλογα με τις ικανότητές τους και χωρίς καμιά άλλη διάκριση παρά αυτή που πηγάζει από τις αρετές και τα προτερήματά τους.
10. Κανένας δεν πρέπει να διώκεται για τις πεποιθήσεις του, ακόμη και τις θρησκευτικές, υπό τον όρο πως η εκδήλωσή τους δεν διαταράσσει την τάξη του νόμου.

ης σκέψης και των πεποιθήσεων είναι καιιώματα του ανθρώπου. Επομένως, να γράφει και να τυπώνει ελεύθερα, τάχρησης αυτής της ελευθερίας, που

τπσία είναι δικαίωμα ιερό και απαραιτήρηται να αφαιρεθεί παρά μόνο ιμα διαπιστωμένη, το απαιτεί φανερά ης δίκαιης και προκαταβολικής αποζη-

choolnet.co.uk/

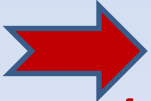
Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

ΠΩΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ: Κριτική μελέτη ποικίλων ιστορικών πηγών (II)

- Εντούτοις, οι πηγές δεν μιλούν από μόνες τους, αλλά χρειάζεται να τους τεθούν τα **σωστά και διαφοροποιημένα κάθε φορά ερωτήματα.**
- Για να διευκολύνει την κατάκτηση της νέας γνώσης, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει βασικά:
 - ❖ **να αποσαφηνίζει όρους και έννοιες,**
 - ❖ **να χρησιμοποιεί συχνότερα εποπτικό υλικό,**
 - ❖ **και να δίνει αρκετό χρόνο σε όλους, ώστε να μπορούν όλοι να αντεπεξέλθουν στις (διαφοροποιημένες) δραστηριότητες.**

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

ΠΩΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ: Κριτική μελέτη ποικίλων ιστορικών πηγών (III)

- Οι μαθητές έχουν συχνά **αυξημένες γλωσσικές ανάγκες**. Για κατανοήσουν οι μαθητές το περιεχόμενο των γραπτών πηγών, κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη:
 - ❖ η **επεξήγηση σημαντικών λέξεων για την κατανόηση του κειμένου, είτε προφορικά είτε γραπτά στο κάτω μέρος της πηγής με τη μορφή γλωσσαρίου,**
 - ❖ η **χρήση λεξικού** κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
- Σε περίπτωση που ο εκπαιδευτικός θεωρεί ότι οι μαθητές δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν στην ανάλυση μιας πηγής, είναι δυνατή ακόμη και η **γλωσσική εξομάλυνση του κειμένου με τις λιγότερες όμως δυνατές παρεμβάσεις**.
 Είναι, επομένως, ιδιαίτερα σημαντική η **προσεκτική επιλογή πηγών**, ώστε οι μαθητές να κατακτούν προοδευτικά ανωτέρου επιπέδου ακαδημαϊκές γλωσσικές ικανότητες.

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

Παράδειγμα

Το φαινόμενο της μετανάστευσης θα μπορούσε, για παράδειγμα, να εξεταστεί μέσα από πολλαπλούς περιεχομένου και μορφής πηγές, όπως είναι επίσημα έγγραφα, στατιστικά στοιχεία, προφορικές μαρτυρίες, λογοτεχνικά κείμενα, φωτογραφικό υλικό, ντοκιμαντέρ, κινηματογραφικές ταινίες, τραγούδια. Ενδεικτικά, οι μαθητές θα μπορέσουν να αντιληφθούν από διαφορετική οπτική το φαινόμενο της μετανάστευσης, αν παρακολουθήσουν την κινηματογραφική ταινία «Νύφες», σε σκηνοθεσία Παντελή Βούλγαρη και μουσική Σταμάτη Σπανουδάκη (παραγωγή 2004).

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

ΠΩΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ: Κριτική μελέτη ποικίλων ιστορικών πηγών (IV) – Διδακτική αξιοποίηση της εικόνας

- Στο μάθημα της Ιστορίας, οι εικόνες μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά:
 - ❖ στην καλλιέργεια του οπτικού γραμματισμού,
 - ❖ την ενίσχυση της αντίληψης περί πολυπρισματικότητας της Ιστορίας,
 - ❖ καθώς επίσης και στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης.
- Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση:
 - ❖ να αναλύουν και να ερμηνεύουν τα συμφραζόμενα μιας εικόνας,
 - ❖ να αναλύουν τη σύνταξη των εικόνων, τις τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν,
 - ❖ να εκτιμούν την αισθητική αξία των εικόνων,
 - ❖ να αντιλαμβάνονται την πρόθεση, καθώς και το συναίσθημα που προκαλεί η εικόνα,
 - ❖ αλλά και να κατασκευάζουν νοήματα με εικόνες.

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

Παράδειγμα

Ενδεικτικά, οι εικόνες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για τη διδασκαλία των Βαλκανικών Πολέμων και συγκεκριμένα την αντίληψη των εμπλεκόμενων λαών για την εικόνα τους και την εικόνα του «άλλου» μέσα από εικόνες προπαγάνδας, οι οποίες αποτελούν βασικούς εκφραστές της πολιτικής ιδεολογίας κάθε αντιμαχόμενης πλευράς. Η κατανόηση του ιστορικού και πολιτικού πλαισίου, με έμφαση στο ζήτημα των ταυτοτήτων και της νοηματοδότησης εννοιών όπως έθνος, λαός, πατρίδα, κράτος, ιδιαίτερα στην περίπτωση της ανομοιογενούς πληθυσμιακά Μακεδονίας, με αναγωγές και σε σύγχρονα ζητήματα, συμβάλλει στην κατανόηση των πολλαπλών οπτικών της Ιστορίας.

Ενδεικτική δραστηριότητα (βλ. εικόνες επόμενης διαφάνειας):

Οι άντρες φεύγουν για το μέτωπο. Γράψετε το διάλογο που ενδεχομένως διεξάγεται τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή μεταξύ των μελών των οικογενειών. Στη συνέχεια συγκρίνετε τους δύο διαλόγους και καταγράψετε τα συμπεράσματά σας.

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912–1913)

Αποχαιρετισμός στη Σόφια

Πηγή: *L'illustration*, t. CXL, 1912

Αποχαιρετισμός στην Κωνσταντινούπολη

Πηγή: *Teaching Modern Southeast European History. Alternative Educational Materials. The Balkan Wars*, CDRSEE

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

ΠΩΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ: «Υπόδυση ρόλων»

- Η «υπόδυση ρόλων» μπορεί να αποτελέσει μια από τις σημαντικότερες μεθόδους διαφοροποιημένης διδασκαλίας της Ιστορίας. Κατά την «υπόδυση ρόλων» **οι μαθητές συμμετέχουν σε μια νοητή διαδικασία αναπαράστασης ενός γεγονότος ή μιας κατάστασης. Επιχειρούν να σκεφτούν όπως τα δρώντα πρόσωπα, να εκτιμήσουν όλα τα δεδομένα και να οργανώσουν τις ενέργειές τους.**
- Τα οφέλη από την «υπόδυση ρόλων» είναι αυξημένα διότι οι μαθητές:
 - ❖ αναπτύσσουν την ενσυναίσθηση: βάζοντας τον εαυτό τους στη θέση των άλλων, προσπαθούν να ερμηνεύσουν κριτικά και να κατανοήσουν αισθήματα, αντιλήψεις και ενέργειες,
 - ❖ αντιλαμβάνονται ότι κάθε πλευρά έχει τη δική της οπτική γωνία,
 - ❖ ασκούνται στον δομημένο και αιτιολογημένο λόγο και
 - ❖ εξοικειώνονται με την τέχνη της επιχειρηματολογίας.

(Σημείωση: Θα πρέπει, ωστόσο, να κατανοήσουν ότι δεν είναι απαραίτητο να συμφωνούν με τη θέση που καλούνται να υποστηρίξουν, αλλά να προσπαθήσουν να μπουν στη θέση κάθε πλευράς και να υποστηρίξουν με λογικά επιχειρήματα τις ενέργειές τους.)

Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Ιστορία

Παραδείγματα

Η «υπόδυση ρόλων» προσφέρεται μέσω ποικίλων θεμάτων, όπως η αντιπαράθεση ή η συζήτηση ελληνικών πόλεων-κρατών στην αρχαία Ελλάδα (π.χ. Αθηναίοι εναντίον Σπαρτιατών, Έλληνες εναντίον «Βαρβάρων»), η συζήτηση υπηκόων της Βυζαντινής ή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας για τις συνθήκες διαβίωσής τους, οι αντεγκλήσεις ανάμεσα στα τρία κόμματα του 19ου αι. (αγγλικό, γαλλικό, ρωσικό), οι αποικιοκρατικές διαμάχες, η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, η διαμάχη για τη γλώσσα, η γυναικεία ψήφος κ.λπ.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Βακαλούδη, Αν. (2001). Η συμβολή των Νέων Τεχνολογιών στην ιστορική διερεύνηση και διαθεματική αξιοποίηση των πολλαπλών αναπαραστάσεων ως πηγών. Στο Εκπαιδευτικό Λογισμικό και Διαδίκτυο, Πρακτικά, 1ο Συνέδριο για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη (σσ. 76-89). Σύρος
- Bloch, M. (1994). Απολογία για την Ιστορία, μτφρ. Κ. Γαγανάκης. Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις
- Βούρη, Σ. (2006). Η διδασκαλία της Ιστορίας στη σύγχρονη πολιτική συγκυρία. Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο, 2, 30-38
- Βώρος, Φ. (1993). Η διδασκαλία της Ιστορίας με αξιοποίηση της εικόνας, Αθήνα: Παπαδήμας
- Γρόσδος, Στ. (2010). Οπτικοακουστικός γραμματισμός: από το παιδί - καταναλωτή στο παιδί - δημιουργό. Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, 16, 54-68
- *Διδακτική Μεθοδολογία και Εφαρμογές στο μάθημα της Ιστορίας, Βιβλίο Εκπαιδευτικού, ΥΑΠ, Λευκωσία 2012*
- Ευσταθίου-Καραγεωργάκη, Μ. (2007). Σύγχρονες μεθοδολογικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της Ιστορίας. Εφαρμογές στο γυμνάσιο και στο λύκειο. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη
- Ζάγκου, Σ. (1999). Η εφαρμογή της διερευνητικής μεθόδου στο μάθημα της Ιστορίας: συμβολή στη διδακτική του μαθήματος. Αθήνα: ΕΚΠΑ (Διδακτορική Διατριβή). Διαθέσιμο στο: <http://phdtheses.ekt.gr/eadd/handle/10442/12613>. Ανασύρθηκε: 3/1/2013
- Κάββουρα, Θ. (2000). Από την επιστημολογία της ιστορίας στη διδακτική έρευνα. Νεύσις, 9, 169-186
- Κάββουρα-Σισσούρα, Θ. (2011). Πολυτροπικότητα και ιστορική σκέψη. Στο Μ. Πουρκός & Ε. Κατσαρού, Βίωμα, Μεταφορά και Πολυτροπικότητα (σσ. 626-635). Θεσσαλονίκη: Νησίδες
- Κόκκινος, Γ. (2003). Επιστήμη, ιδεολογία, ταυτότητα. Το μάθημα της Ιστορίας στον αστερισμό της υπερεθνικότητας και της παγκοσμιοποίησης. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Κόκκινος, Γ. (2006). Διδακτικές προσεγγίσεις στο μάθημα της Ιστορίας. Για μια νέα διδακτική μεθοδολογία στην υπηρεσία της κριτικής. (3η έκδ.). Αθήνα: Μεταίχμιο
- Κυρκίνη, Α. (2001). Η αναγκαιότητα της πολλαπλής προσέγγισης του μαθήματος της ιστορίας. Τα Εκπαιδευτικά, 59-60, 51-58
- Λεοντσίνης, Γ. Ν. (1999). Ενσυναίσθηση και διδασκαλία της Ιστορίας. Σεμινάριο, 21, 123-148
- Λεοντσίνης, Γ. Ν. (2006). Πολυπολιτισμικότητα και σχολική ιστορία. Αθήνα: Ατραπός
- Ματσαγγούρας, Ηλ. Γ. (2007). Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας. τ. Β': Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη (5η Έκδοση). Αθήνα: Gutenberg
- Μαυροσκούφης, Δ. (2005). Αναζητώντας τα ίχνη της Ιστορίας: ιστοριογραφία, διδακτική μεθοδολογία και ιστορικές πηγές. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη
- Μεταξιώτης, Γ. (2000). Η εικόνα στην εκπαίδευση, Γλωσσικός Υπολογιστής, 2, 195-198. Διαθέσιμο: <http://www.komvos.edu.gr/periodikij>. Ανασύρθηκε: 8/1/2013
- Νάκου, Ειρ. (2000). Τα παιδιά και η ιστορία: ιστορική σκέψη, γνώση και ερμηνεία. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Σακκά, Β. (2001). Η αξιοποίηση της φωτογραφίας στη διδασκαλία της Ιστορίας. Τα Εκπαιδευτικά, 59-60, 105-119

Ομάδα ΑΠ Ιστορίας 2015–2016

ΕΜΕ/ΠΛΕ, ΥΠΠ

Ελένη Κτίστη, ΕΜΕ 22809558

Γεωργία Κούμα, ΠΛΕ 22800770

Σύμβουλοι Ιστορίας, ΥΠΠ

Άννα-Μαρία Κοπάτου 22800903

Κωνσταντίνος Σταυρινού 22800949

Λειτουργοί Αναλυτικού Προγράμματος Ιστορίας, Π.Ι.

Ανδρέας Αντζουλής, Α.Π. 22402459

Ναταλία Κυριακίδη, Α.Π. 22402459

Παναγιώτης Σάββα, Λειτουργός Π.Ι. 22402327